

Sygn. akt I UK 164/11

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 24 listopada 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący)

SSN Katarzyna Gonera (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania S.K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 listopada 2011 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 18 stycznia 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 15 kwietnia 2010 r. odmówił ubezpieczonemu S. K. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Zdaniem organu rentowego wnioskodawca nie udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 r. jakiegokolwiek okresu pracy w szczególnych warunkach. Do stażu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie zaliczył ubezpieczonemu okresu zatrudnienia na stanowisku kierownika warsztatu od 1 marca 1975 r. do 31 grudnia 1998 r. w „M” Spółce z o.o.

S.K. odwołał się od powyższej decyzji.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 30 września 2010 r., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony ukończył 60 lat w dniu 13 stycznia 2010 r. Na dzień 1 stycznia 1999 r. organ rentowy wyliczył wnioskodawcy ogólny staż ubezpieczeniowy w łącznym wymiarze 28 lat, 10 miesięcy i 11 dni. Spór sprowadzał się do oceny czy praca wnioskodawcy w okresie od 1 marca 1975 r. do 31 grudnia 1998 r. w „M.” Spółce z o.o. na stanowisku kierownika warsztatu była pracą w szczególnych warunkach. W celu ustalenia charakteru pracy wnioskodawcy w powyższym okresie Sąd Okręgowy dopuścił dowód z zeznań świadków oraz z akt osobowych wnioskodawcy. Z zeznań świadków wynikało, że ubezpieczony wykonywał bezpośredni nadzór nad brygadami remontowymi warsztatu. Podlegało mu od 20 do 30 osób. Remonty dotyczyły maszyn znajdujących się na terenie zakładu w B. oraz w punktach skupu w terenie i w oddziale w B. Ponadto przeprowadzane były remonty, przeglądy, konserwacje, demontaż maszyn, instalowanie nowych linii i maszyn oraz naprawa wózków akumulatorowych. Zdaniem Sądu Okręgowego wnioskodawca jako osoba sprawująca nadzór przebywał na stanowiskach pracy w tych działach, gdzie wykonywano prace w szczególnych warunkach. Był narażony na oddziaływanie amoniaku, kreonu, hałasu i wilgoci. Jako kierownik warsztatu sprawował bezpośredni nadzór nad pracą podległych mu pracowników. Natomiast praca biurowa zajmowała mu niewiele czasu. Ubezpieczony przedstawił także świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym stwierdzono,

że w okresie od 1 marca 1975 r. do 30 czerwca 2000 r., będąc zatrudnionym na stanowisku kierownika warsztatu w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał prace wymienione w pkt 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych w warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zdaniem Sądu Okręgowego, ponieważ zatrudnienie wnioskodawcy na stanowisku kierownika warsztatu nie budziło wątpliwości, nie było potrzeby dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy na okoliczność oceny charakteru jego pracy w spornym okresie. W świetle zeznań świadków i zakresu czynności znajdującego się w aktach osobowych, należało uznać odwołanie od decyzji organu rentowego za uzasadnione i przyznać S. K. prawo do emerytury. Wykazane w zakresie czynności prace o charakterze biurowym w przeważającym zakresie dotyczyły czynności jednorazowych.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zarzucając naruszenie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – poprzez ustalenie, że wnioskodawca spełnia warunki do przyznania wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy zdaniem organu rentowego materiał dowodowy zebrany w sprawie tego nie potwierdza.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 18 stycznia 2011 r., zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że kwestią sporną było ustalenie charakteru pracy wnioskodawcy od 1 marca 1975 r. do 31 grudnia 1998 r., czyli w okresie zatrudnienia na stanowisku kierownika warsztatu w „M.” Spółce z o.o. Zaliczenie tego okresu do stażu pracy w szczególnych warunkach warunkowało przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury w wieku obniżonym na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Ze świadectwa pracy wystawionego przez pracodawcę wynikało, że wnioskodawca w powyższym okresie wykonywał prace wymienione w pkt 24

działu XIV wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych w warunkach lub w szczególnym charakterze. W punkcie 24 działu XIV załącznika A wymieniono „kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie”. Świadczenie pracy w warunkach szczególnych jest dokumentem prywatnym, wystawionym przez pracodawcę, i podlega ocenie sądu jak każdy inny dowód.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, że w spornym okresie, w czasie zatrudnienia na stanowisku kierownika warsztatu, wnioskodawca wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy nadzór, o którym mowa w punkcie 24 działu XIV załącznika A do rozporządzenia. Z wyjaśnień ubezpieczonego wynikało, że jako kierownik warsztatu miał za zadanie nadzorować pracę pracowników zatrudnionych w warsztacie, tj. konserwatorów maszyn i urządzeń do przerobu mleka, pracowników montażu urządzeń technologicznych, spawaczy, chłodniarzy, frezerów i tokarzy. Wnioskodawcy podlegało od 30 do 40 osób. W warsztacie byli zatrudnieni brygadziści, którzy bezpośrednio nadzorowali pracę pracowników warsztatowych, a wnioskodawca był zwierzchnikiem brygadzystów i nadzorował także pracę referenta. W zakresie czynności wnioskodawcy przewidziano, że do zakresu jego obowiązków należy nadzór nad pracą brygad mechaników konserwatorów, mechaników spawaczy i konserwatorów wózków akumulatorowych, a ponadto czynności biurowe, instalowanie nowych maszyn, konserwacja maszyn, prowadzenie kart ruchu maszyn i inne. Z kolei zeznający w sprawie świadkowie potwierdzili, że wnioskodawca jako kierownik warsztatu miał za zadanie utrzymanie w ruchu zakładu mleczarskiego. Przeprowadzane były remonty, przeglądy, konserwacja, demontaż maszyn oraz instalowanie nowych linii i maszyn. Pod nadzorem wnioskodawcy pracowało około 30 osób.

Sąd Apelacyjny przypomniał poglądy orzecznictwa dotyczące pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wyroki Sądu Najwyższego z 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653, z 24 września 2009 r., II UK 31/09, LEX nr 559949 oraz 4 października 2007 r., I UK 111/09, LEX nr 375689).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, iż wnioskodawca w spornym okresie nie sprawował bezpośredniego dozoru nad procesem produkcji na kierowanym przez siebie oddziale, dozór taki był sprawowany przez brygadzystów, których pracą skarżący kierował i ją nadzorował, a jego obowiązki polegały także na wykonywaniu innych licznych czynności służbowych przypisanych do zajmowanego stanowiska kierownika warsztatu (czynności związane z montażem i demontażem maszyn, konserwacją maszyn, nadzorowaniem referenta, sporządzaniem planu remontów, prowadzeniem kart ruchu maszyn i inne), niebędących pracą w szczególnych warunkach. Wnioskodawca nadzorował także pracę tych pracowników, którzy nie wykonywali pracy w szczególnych warunkach – frezerów, tokarzy, konserwatorów, a dodatkowo w okresie letnim szkolił z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy uczniów szkół i przydzielał tych uczniów do brygadzystów. Taki zakres obowiązków wnioskodawcy dowodzi, że oprócz nadzoru nad pracownikami pracującymi w szczególnych warunkach i czynności administracyjnych z tym związanych wykonywał on także szereg innych prac niezwiązanych z nadzorem w rozumieniu punktu 24 dział XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, w czasie zatrudnienia od 1 marca 1975 r. do 31 grudnia 1998 r. w „M.” Spółce z o.o. na stanowisku kierownika warsztatu wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy czynności określonych w pkt 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia. Czym innym jest bowiem stale sprawowanie dozoru polegającego na bezpośrednim strzeżeniu prawidłowego toku produkcji i bezpieczeństwa zatrudnionych przy niej pracowników i innych osób, a czym innym wykonywanie zwierzchniego nadzoru kierowniczego nad prawidłową organizacją pracy i funkcjonowaniem całego oddziału.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł w imieniu wnioskodawcy jego pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawach:

1) naruszenia prawa materialnego, a mianowicie: a) art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z

dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, co polegało na nieuznaniu przez Sąd Apelacyjny spornych okresów zatrudnienia ubezpieczonego za pracę w szczególnych warunkach, a tym samym odmowie przyznania mu „prawa do wcześniejszej emerytury” z tego tytułu; b) § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wskutek pominięcia przez Sąd Apelacyjny wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej, stanowiącego załącznik Nr 1 do uchwały Nr 16/83 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielczości Mleczarskiej z dnia 27 czerwca 1983 r., podjętej na podstawie przedmiotowego przepisu rozporządzenia;

2) naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie: art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., polegającego na braku uzasadnienia zaskarżonego wyroku odpowiadającego wymogom procesowym w zakresie podstawowych merytorycznych aspektów sprawy stanowiących przesłanki rozstrzygnięcia reformatoryjnego.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie na kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona, co dotyczy przede wszystkim naruszenia § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 34 ze zm.) na skutek pominięcia przez Sąd Apelacyjny wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej, stanowiącego załącznik Nr 1 do uchwały Nr 16/83 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielczości Mleczarskiej z dnia 27 czerwca 1983 r. (Biuletyn CZSMI Nr 5, poz. 34). Zgodnie § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów, właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i

nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B. Sąd Apelacyjny nie odniósł się w swoich rozważaniach do wykazu stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej, stanowiącego załącznik Nr 1 do uchwały Nr 16 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielczości Mleczarskiej z dnia 27 czerwca 1983 r. Co prawda, wykazy resortowe mają charakter jedynie informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający, jednakże z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego lub centralny związek spółdzielczy w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.), że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może – w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych – stanowić negatywną przesłankę dowodową (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247). Pracodawca wydał skarżącemu świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, co może sugerować, że wnioskodawca faktycznie pracował w takich warunkach.

Osoby urodzone po 31 grudnia 1948 r., posiadające odpowiednie okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą przejść na emeryturę w wieku obniżonym (w przypadku mężczyzn wynosi on 60 lat), co wynika z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Według § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, szczegółowy wykaz stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazach A i B rozporządzenia, zawarty jest w zarządzeniach resortowych wydanych przez właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze. Na podstawie upoważnienia normatywnego wynikającego z § 1 ust. 2 rozporządzenia Zarząd Centralnego Związku Spółdzielni Mleczarskich uchwałą Nr 16/83 z dnia 27 czerwca 1983 r. ustalił wykaz stanowisk pracy w spółdzielczości mleczarskiej, na

których wykonywane są prace w szczególnych warunkach. Charakter prawny wykazów resortowych czy branżowych (w tym wykazów ustalonych przez Centralny Związek Spółdzielni Mleczarskich dla pracowników zatrudnionych w spółdzielczości mleczarskiej) został poddany ocenie w orzecznictwie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03, OSNP 2004 nr 22, poz. 392, z 24 września 2009 r., II UK 31/09, LEX nr 559949 i z 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247). W orzecznictwie przyjmuje się, że wykazem o charakterze branżowym, konkretyzującym rodzaje prac wykonywanych w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej jest wykaz dołączony (jako załącznik) do uchwały Nr 16/83 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni Mleczarskich z 27 czerwca 1983 r. w sprawie stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej.

Skoro w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawionym przez pracodawcę skarżącego powołano pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., w którym została wymieniona ogólnie jako rodzaj pracy w szczególnych warunkach „kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie”, a szczegółowy wykaz tych prac (wykonywanych w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej) zawierał dopiero wykaz zamieszczony w załączniku do uchwały Nr 16/83 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni Mleczarskich z dnia 27 czerwca 1983 r., to zadaniem stojącym przed Sądem Apelacyjnym było dokonanie ocen materialnoprawnych w rozpoznawanej sprawie nie tylko w oparciu o ramowy wykaz A stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów, ale przede wszystkim w oparciu o szczegółowy wykaz branżowy stanowiący załącznik do uchwały Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni Mleczarskich, ponieważ dopiero ten wykaz ukazywał specyfikę pracy w szczególnych warunkach w zakładach branży mleczarskiej.

Jeżeli przesłanką uznania dozoru inżyniersko-technicznego za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach jest to, aby był on sprawowany na oddziałach, gdzie jako podstawowe wykonywane są prace w szczególnych warunkach, to nie sposób jest dokonać oceny, czy w określonych oddziałach

zakładu mleczarskiego (w realiach rozpoznawanej sprawy - w warsztacie oraz w oddziałach produkcyjnych, gdzie były wykonywane prace dozorowane przez skarżącego) prace wykonywane jako podstawowe miały taki charakter bez szczegółowego i dokładnego określenia ich (na czym polegały) oraz bez ich odniesienia do szczegółowego wykazu branżowego. Ustalenia i oceny poczynione przez Sąd Apelacyjny co do rodzaju i charakteru prac wykonywanych przez wnioskodawcę i rozważania czy wykonywał on pracę w szczególnych warunkach powinny być odniesione do objętych szczegółowym wykazem branżowym stanowisk pracy w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej, określonych w załączniku do uchwały Nr 16/83 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni Mleczarskich z dnia 27 czerwca 1983 r. Opisane przez skarżącego stanowiska pracy, które nadzorował w ramach dozoru inżynieryjno-technicznego, podlegały ocenie w świetle wykazu branżowego. Ustalenie, że były to stanowiska pracy (jeszcze w Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej), na których wykonywano pracę w szczególnych warunkach, dawałoby podstawę do ewentualnego ustalenia, że praca wnioskodawcy, jeżeli polegała na dozorczo sprawowanym stale, w pełnym wymiarze czasu pracy i bezpośrednio nad stanowiskami pracy w szczególnych warunkach, była również pracą w szczególnych warunkach.

Konieczność poczynienia w tym przedmiocie odpowiednich ustaleń faktycznych i ocen prawnych determinowała prawidłowe zastosowanie prawa materialnego, w szczególności art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Sąd Apelacyjny nie poczynił w tej mierze rozważań i ocen z uwzględnieniem wykazu branżowego konkretyzującego stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej.

Przypomnienia wymaga prezentowane w orzecznictwie stanowisko, zgodnie z którym jeżeli czynności ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV

wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji. Czym innym jest wykonywanie czynności administracyjno-biurowych ściśle związanych ze sprawowaniem dozoru inżynieryjno-technicznego, a czym innym wykonywanie w ramach zakresu obowiązków również innych czynności, niemających związku z wykonywaniem bezpośredniego dozoru nad procesem produkcji. Wykonywanie takich czynności w ramach zakresu obowiązków na danym stanowisku pracy uniemożliwia sprawowanie dozoru stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a w konsekwencji wyłącza zaliczenie takiego okresu zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach (wyrok Sądu Najwyższego z 24 września 2009 r., II UK 31/09, LEX nr 559949). Czynności obejmujące sporządzenie dokumentacji związanej z dozorem stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania odrębnie. W sytuacji, gdy dozór inżynieryjno-techniczny jest pracą w szczególnych warunkach i praca polegająca na dozorcze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma żadnej potrzeby ustalania, ile czasu pracownik poświęcał na bezpośredni nadzór nad pracownikami, a ile na inne czynności, które również były związane z tym dozorem (wyrok Sądu Najwyższego z 11 marca 2009 r., II UK 243/08, LEX nr 550990). Objęcie nadzorem lub kontrolą, o których mowa w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., także innych niż wymienione w wykazie A prac nie wyłącza zakwalifikowania samego nadzoru lub kontroli jako pracy w szczególnych warunkach, jeżeli te inne (podlegające dozorowi lub kontroli) prace nie są na danym oddziale lub wydziale podstawowe (wyrok Sądu Najwyższego z 4 października 2007 r., I UK 111/07, LEX nr 375689).

Wykaz branżowy stanowisk pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej wymienia szereg prac w ramach wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów, konkretyzując – stosownie do realiów

funkcjonowania zakładów przemysłu mleczarskiego – stanowiska pracy, które są normatywnie traktowane jako związane z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach, których nadzorowanie (dozór inżynieryjno-techniczny) może być uznany również za pracę w szczególnych warunkach. Wymaga to starannej analizy i oceny. Należy zgodzić się ze skarżącym, że merytoryczne rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji zostało wydane przy niewystarczających ustaleniach faktycznych i z tego punktu widzenia jest przedwczesne.

Z tego względu częściowo trafny okazał się zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. może mieć wpływ na rozstrzygnięcie (a więc stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej) w tych wyjątkowych sytuacjach, w których treść uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (wyrok z 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, LEX nr 78271; wyrok z 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, LEX nr 109420, wyrok z 4 października 2007 r., I UK 111/07, LEX nr 375689). Niezachowanie wymagań konstrukcyjnych uzasadnienia może też uzasadniać kasacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego przez jego zastosowanie do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (wyrok z 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNAPiUS 2003 nr 15, poz. 352). Dokonanie prawnej kwalifikacji stanu faktycznego jest bowiem niemożliwe, gdy nie zostały poczynione ustalenia faktyczne pozwalające na ocenę możliwości jego zastosowania (wyrok z dnia 29 listopada 2002 r., IV CKN 1532/00, LEX nr 78323), a o prawidłowym zastosowaniu prawa materialnego można mówić dopiero wówczas, gdy ustalenia stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku pozwalają na ocenę tego zastosowania; brak stosownych ustaleń uzasadnia zatem kasacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe jego zastosowanie do niewystarczająco ustalonego stanu faktycznego (postanowienie z dnia 11 marca 2003 r., V CKN 1825/00, Biuletyn SN-Izba Cywilna 2003 nr 12, s. 46). W związku z tym także zarzuty naruszenia prawa materialnego okazały się uzasadnionymi podstawami rozpoznawanej skargi kasacyjnej. Niepełne ustalenia, przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku jako jego podstawa

faktyczna, nie pozwalają bowiem na ocenę prawidłowości zastosowania tych przepisów.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.